

DEPT. LEGAL
Nº 10.382

TIENG-DAN

LA VOIX DU PEUPLE
Haiti - Tiro - Kimo
Tien-Dan-Pu

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

LA VOIX DU PEUPLE

LA VOIX DU PEUPLE

Tòa kiểm duyệt

GIÁ BÁN	
ĐỒNG PHÁP	NGOẠI QUỐC
Một năm 5,000	0,000
Sáu tháng 2,500	1,500
Ba tháng 1,500	1,000

Mua báo phải trả tiền trước.
Đơn và mua báo gửi cho: TRẦN
MẠCH-THƯỜNG, 100 đường
việc riêng của thương nghị trước.

ÁN MẠNG BAZIN VÂN-VĂN

(VĂN ĐỀ MỘ PHU Ở BẮC-KY)

Từ khi ông Bazin bị giết đến nay đã được một tháng rồi cái án tuy chưa xét rõ thực-trạng thế nào, song cái không khí nào-nhiệt buổi đầu cũng đã dần dần nguôi bớt. Hôm nay kỳ-giá bán đến việc này thực cũng chỉ đem một tấm lòng ngay thẳng và bình-tĩnh mà nói chứ không chút thiên-vị hẹp hòi gì.

Dư luận trong báo-giới đối với việc ám-sát này, kể thì cho rằng ghen tuông vì tình, kể thì cho rằng cạnh tranh hoặc thù-hận vì mộ-phu. Cứ ba câu giả thiết ấy, ta chưa hẳn câu nào là đúng, phải đến khi tra được rõ người thủ phạm thì mới hiểu được. Song có một điều ai cũng phải công-nhận, ai cũng thấy hiển-nhiên, là ông Bazin là người thủ lãnh trong việc mộ-phu ở Bắc-kỳ vào Nam-kỳ và sang Tân-đảo, thế thì việc ám-sát này có nhiều phần chắc rằng nguyên-nhân là việc mộ-phu, mà đối với cái án này ta không thể không bàn qua đến vấn-đề mộ-phu vậy.

Ở Nam-kỳ và các đảo Thái-bình-dương thuộc Pháp, những nhà tư-bản Pháp có rất nhiều khản-dịa. Muốn khai-khẩn kinh dinh các nơi ấy phải cần nhân công rất nhiều, mà ở đó thì đất rộng người thưa, họ phải quay đi tìm nhân công ở nơi khác. Xứ Bắc-kỳ là nơi nhân-dân trù-mật, sống thường năm bị nạn vỡ đê, biết bao nhiêu triệu tài sản bị đắm chìm, mà biết bao nhiêu vạn ực sinh linh hóa ra thất-nghiệp. Các nhà tư-bản họ thấy ngay rằng đó chính là cái trường-sở rất tốt và cái cơ hội rất hay.

Những kẻ khôn nạn, của mất nhà tan, muốn khỏi chết đói thì phải thế nào? Sự dĩ-thực dĩ các xứ khác trong Đông-dương (như Nam-kỳ) là nơi nhiều đất ruộng) thì có hạn-chế, họ đánh phải có hai đường: một là ở nhà mà chết đói, hai là phải gán mình cho mấy nhà tài-chính kèn kìa để họ đem đi các đồn-diễn đất ở Nam và đi Tân-đảo. Bởi thế mà cái tình-cảnh vỡ bờ chống, chống bó vớ, cha mẹ bỏ con, con bỏ cha mẹ đã bày

ra một vẻ trời thăm đất sâu, nói ra không xiết. Những cu-ly mộ rồi thì có lính bỗng súng giữ kèm cho đến bến tàu Haiphong. Từ đây là bắt đầu cái cảnh địa-ngục của con nhà lao-dộng.

Những điều thâm-khốc ấy, báo-giới đã từng phen công kích, chính ở Nghị-viện cũng đã lắm khi chất vấn rất kịch liệt; Chánh-phủ thì hứa sẽ hảo-hộ cho công-nhân; thế mà cái tình-trạng ấy không những không khá lên mà lại mỗi ngày mỗi tệ xuống.

Những sự-thực rõ ràng nhân dân dần dần biết cả, vì thế mà gần đây ở Bắc-kỳ nổi lên một thứ phong-trào rất táo nhiệt. Lại thêm cái tin « mẹ mìn » dùng từ thuật để lừa người đem bán làm cu-ly, tin ấy truyền ra, khắp mọi nơi đều sinh ra một cái trạng thái khủng hoảng, đã gây nên việc phát truyền-đơn hồi cuối năm ngoái.

Tiếp đến ông Bazin bị giết. Ông Bazin có phải là người chịu trách nhiệm trong việc mộ phu không? Ông chẳng qua là kẻ thừa-hành mà thôi, chứ trách nhiệm còn ở nơi khác. Song theo mắt của người thường thấy hẹp nghĩ gần, thì ông Bazin chính là người thủ lãnh trong việc mộ phu, mỗi năm ông phải mộ 8000 phu sang Tân-đảo và 40.000 phu vào Nam kỳ, mỗi người ông được lợi ít ra là 15\$00, 4 vạn người thì lợi mỗi năm sáu mươi vạn bạc. Ấy nhân dân chỉ thấy có vậy, cho nên bao nhiêu trách nhiệm đều trút cả vào cho ông Bazin. Vậy ta có thể nói lại

LỜI TÒ-TIÊN DẠY CON CHÁU

(Tiếp theo)

2) Bài hát chữ « KIỂM »
On trời đất với ông cha trước,
danh rừng vũng bể bực lợi cho ta,
một hạt cơm là một giọt máu pha
một sợi vải mòn bao là đối ngón.
« Nhặt thốn son hà kim nhứt thốn »
của ông cha mà hao tổn lẽ nào đành.
Tiên tài là máu mủ dân sanh, biết
ai tích mới lợi mình và lợi nước.
Trách những kẻ thum bẽ khoát tay
vắt máu me mà rước lấy cái chỉ chỉ,
nào sấm ban, nào có nhát, nấp bít
quy, rằng sang trọng có gì là sang
trọng. Của hèn dụng đem làm vô
dụng, nuốt khổ mồm thời vào bụng
đã ra khu, ăn gì cũng cọt cái no, ta
xưa đâu có sữa bò bánh tẻ. Còn
một việc càng kỳ cho họ, áo sa lạnh
áo lụa cầm châu, tơ vải ta chôn đầu
chẳng có, học văn minh say võ bỏ
hồn; của thàng đại nuôi thành khôn,
đắp mồ xa xỉ để chôn mình vào.
Trong giòng họ biết bao người cực
khố, tiếng khóc rên nhè nhè bí
tai chăng? Bời ăn ngon mặc đẹp
chửi gọi rằng, on xê áo chia cơm
còn mãi mãi. Huống thế sự hữu
thành thì hữu hoại, kia giang hà
đầy mồi có khi vơi, giàu nghèo,
sướng khổ luân hồi, nếu không
đặt có trời nào thương, Giàu Thạch
Sùng treo gương chửi đối; sang Lý
tư đến nổi sát thân. Sao bằng
dụng ái nhân thời người nhờ cậy
mà thân cũng toàn. Lòng trời vốn
chẳng ghen ai cả, tiếc của trời trời
trả phúc cho. Mặc dù ăn vừa no,
của ta, ta để đắp bờ cho ta. Nghĩa
máu mủ của cha ông trước, dành
một phần thì được một phần. Hay
được « Kiểm » thì « Nhân » cũng
được, mình xong rồi tích quốc lợi
dân. Của đầu đầy túi ngoại nhân mở
dầu đầu để béo quần gọt mình.
Giương xa kiếm rảnh rảnh trông thấy,
kiếm thời lên, xa xỉ thời lui. Con ta
oi! cháu ta oi! của ta là của những
người ta xưa, Kia đang sẵn phá gia
ai đó, xin các con trông họ làm
gương. Những điều xa xỉ chớ mang.
(Còn nữa)

rằng việc ám-sát này, có nhiều phần là nguyên-nhân ở việc mộ phu vậy

Ta không phải bàn trong cái án này làm gì. Ta chỉ nên hỏi rằng: Cái mạng ông Bazin đó sẽ có ảnh-hưởng gì trong việc mộ phu không? Dư- luận Pháp Nam đối với cái án này đều một vẻ bôi nguôi và tức giận, Chánh-phủ hẳn không lạ gì điều ấy. Mà Chánh-phủ cũng không lạ rằng việc mộ phu bấy lâu nay đã gây nên trong dân-gian một cái không khí uất ức bất bình. Mấy lần Chánh-phủ không lấy việc ấy làm điều, thì ngày nay Chánh-phủ cũng nên lưu-ý đến. Vậy ta lại tự hỏi lại rằng Chánh-phủ sẽ có định những điều-lệ đình chỉ việc mộ-phu và hảo-hộ cho những cu-ly hiện đương có khổ-ước không? Cái chế độ hoàng-nô (nô lệ da vàng) sau này sẽ ra thế nào? Điều ấy ta hết lòng mong mỏi. Ngộ-nhân

THẾ GIỚI THỜI ĐAM ANH VỚI AN-ĐỘ HOA-KY VỚI NICARAGUA

Anh với An-đô. — Chánh phủ Anh đã hai lần phái Phái bộ Simon sang An-đô để điều tra về cách nên sửa đổi hiến pháp của An-đô. Ai cũng biết rằng Phái bộ ấy không phải mang tự do mà hiến cho An-đô đâu, không phải đến để mở cửa cõi trời cho An-đô đâu. Cái trách nhiệm của Phái bộ là làm thế nào cho Nghị viện An-đô thừa-nhận cái hiến pháp mới của An-đô, nghĩa là thừa-nhận cái quyền lợi của nước Anh một cách chính thức và nhất định.

Nhưng nhân dân An-đô đã hiểu cái thâm ý của Chánh phủ Anh, cho nên ngay lúc Phái bộ mới sang thì

Phái bộ ở mấy tháng, không thu được hiệu quả gì, phải về, sao lại trở sang, nhưng người An-đô vẫn giữ thái độ phần dỗi.

Thế nhưng nước Anh vẫn điềm nhiên, cái tiếng sấm gầm gầm của cả một dân tộc chẳng khác gì tiếng đạn động rết!

Thế là vì Anh có những lý do kiên yếu không thể rời An-đô ra được. An-đô là một nơi nguyên liệu rất giàu, và lại tiêu thụ hóa vật của các nhà chế tạo Anh rất lắm. Thực là một cái trường sở cho tư bản Anh tung hoành để thu lợi to. Song An-đô lại là một nơi dụng binh rất, trong yếu của Anh ở miền Á đông nữa. Mới rồi Thống chế Birdwood mới đi do thám ở các miền biên giới Đông-dương và Diên-diên, thế mà cách không bao lâu đã thấy đường cái rạch rạch, đường sắt cương giới tây bắc Đông dương, những miền mới ngày nào còn là hoang vu mà nay đã thành đồn lính. Vì rằng Anh đã quyết lấy An-đô làm nơi căn cứ cho lục binh, một phương diện thì ở giữa An-đô với Trung hoa, một phương diện thì ở giữa An-đô với Ba tư cùng A phú liên.

Bên kia biên giới An-đô còn biết bao nhiêu là đất tốt, Anh chưa chiếm được thì đã yên đầu; bởi thế binh đội An-đô hiện nay, không những phải lo giữ gìn trật tự trong nội bộ, mà cũng phải làm sao để được những « mục đích cao thượng » của Anh đã từng boai bảo đối với phương Đông nữa, mà nhân dân An-đô đã là họ găm thét, dù phần dỗi để chế thế nào, thì Anh cũng vẫn như ngơ như điếc. Cũng khen thay cho cái dạ « sắt đá » của họ.

Hoa kỳ với Nicaragua. — Mới đây ông Tổng thống mới của Hoa-kỳ là Herbert Hoover đi tuần du ở Nam Mỹ để mua lòng các nước cộng hòa là Anh, và để điều kiện những hòa hảo nghị của họ đối với chính sách sấm lược của Hoa kỳ.

Kỳ-giá tình hay mơ-tưởng những người anh-hùng hào-khiet. Vì hay mơ-tưởng những người anh-hùng hào-khiet, nên hay đi xem hát-bội. Vì hay xem hát-bội, nên thành thân với anh B. là một tay kép-lát có tiếng ở kinh-đô.

Một đêm, khi rạp-hát vừa tàn, kỳ-giá chạy vào buồng mời anh B. lại quán ầu nem nói chuyện.

— La-lét cả đêm như thế có một hay không, anh?

— Một thiệt, nhưng sương lắm, thấy ọ.

— Sao mà sương, anh?

— Thấy nghĩ xem: các thầy dạy sách chỉ mơ-tưởng được anh-hùng hào-khiet là cũng, còn như tôi đây thì không cần mơ-tưởng, đêm nào cũng « sống » như anh-hùng hào-khiet được hai ba giờ.

Phái bộ ở sao? Ta thử xem những điều kiện đảm bảo của Hoa kỳ là thế nào:

Trước hết, Hoa kỳ sẽ phái đến Nicaragua một mớ quân quan, cùng mấy đội thủy binh mang súng để tổ chức lại đội Quốc dân vệ binh. Thế là những người nào mà tưởng rằng Hoa kỳ làm thế là ác là ác bực và rất hết máu-mỡ của Nicaragua mà phần dỗi như bọn Sandino thì sẽ liệu Mười hai triệu đô la cho vay có phải là món tiền ném đi sao? Nhưng đã có binh đội vững vàng thì Hoa kỳ có thể cứ ngày ngày « bầy to tằm lòng ăn cần cùng dân bị bảo hộ ».

Ngoài ra Nicaragua lại còn phải bán phần nhiều quốc phiếu trong Quốc gia ngân hàng cho các ngân hàng Mỹ, cùng thừa nhận một viên Quan thuế trưởng của Hoa kỳ đặt ở Managua. Thế là tư bản Mỹ sẽ nắm chặt cả các cơ quan trọng yếu của Nicaragua, cùng quan thuế là cái nguồn lợi trọng yếu của quốc gia cũng vào tay Hoa kỳ thao túng.

Có tin rằng bản báo cáo ấy đã được bỏ. Ngoại giao Hoa kỳ tỷ chuẩn. Thế là nước Nicaragua đã hoàn toàn khuất phục dưới thế lực Mỹ rồi. Thấy trò Sandino cứ việc đánh đi, các thanh niên lẳng bái cứ việc lần lượt lớp nọ chết lớp kia thay cho các trái phá Hoa kỳ làm địch, cuộc vận động độc lập cứ việc bùng bùng nổi dậy, không lâu nữa, Nicaragua chung cục rồi cũng phải biến thành một xứ thuộc địa của Hoa kỳ thôi.

Ấy, cái cơ chỉ phi chiến của Hoa kỳ là thế đó!

XỔ SỔ QUỐC TRẠI

(Ngày 1er Mars 1929)

Bốn số sau này trúng được một nghìn đồng:

61.081	52.743	44.395	25.714
--------	--------	--------	--------

Hai mươi sáu số sau này trúng được năm trăm đồng:

26.918	39.872	75.120	103.518
29.671	52.299	76.402	107.722
32.568	55.576	77.198	107.770
33.327	66.465	86.201	118.128
33.488	71.735	88.237	122.870
36.584	73.674	91.421	
39.315	73.801	97.961	

SÁCH TẶNG

Bản báo nhân được quyền. LỊCH-SỬ NAM-TIÊN CỦA DÂN-TỘC TA của Náo-vân-Tiến soạn. Trích-khoá 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-15

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÀ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY

HUẾ

Sách cấm

Ba cái nghị định tòa Khâm cấm không được lưu hành và tẩn trữ những sách sau này :

Theo nghị định ngày 7 Février 1929 :

Quyển CHIỀU ANH VĂN TẬP (tập I) của Chiều anh thư quán Mỹ tho xuất bản.

Theo 2 nghị định ngày 4 Mars 1929 :

Quyển HỒ HẢI DUYỄN VĂN (cuốn I) của Nguyễn tử Siêu soạn. Nhật nam thư quán Hanoi xuất bản.

Quyển SÁCH XEM TẾ, Tân dân thư quán Hanoi xuất bản.

Quyển CHÀNG HIẾU Ở AN, Lâm tấn Phụng, Vinhlong xuất bản.

Quyển ANH HÙNG VIỆT NƯỚC, ông Trần huy Liệu dịch, Cương học thư xã xuất bản, Saigon.

Quan Toàn quyền sẽ qua Huế
Tối 11 Mars quan toàn quyền Pasquier sẽ từ Hanoi đi xe lửa riêng vào Huế, ở Huế 21 giờ, rồi đi ô-tô đến Pleiku, Banmethuot và đến Saigon ngày 17 Mars. Ngài sẽ ở lại Saigon 6 tháng. Trong khoảng ấy ngài sẽ đi du lịch sang Ấn-độ thuộc Hà-lan, ngày 1 Avril sẽ khởi hành.

VISA O MÀ BỊ BẮT ?

Phạm việc ở trên đời ít thấy thì cho là quái mà thấy quen thì xem là thường. Trên mấy năm nay, những bọn thiếu niên, hoặc vì tình nghi, hoặc vì vụ cáo, hoặc vì cơ này cơ khác mà bị luy, nay nổi này, mai nổi khác, lúc nào cũng có mà nhứt là gần khoảng hai chữ hội kín mới xuất hiện đây thì thấy lại thường lắm.

Đất Huế từ lúc bắt đầu đến nay đã gần hai năm, có vẻ êm đềm hơn các nơi khác song mới rồi ông Nguyễn-tổng ở Hanoi vào bị bắt, nay ông Ngô đức Diên (biên tập báo) về nghỉ Tết ở Hatinh mới vào cũng bị bắt. Ông Nguyễn

lịch sử thế nào, kỳ giả không được rõ, (có giúp báo Thực nghiệp, Hanoi) còn phần ông Diên thì kỳ giả có biết đại lược, và tình trạng trong lúc bị bắt xin kể ra sau này :

Ông Diên là con nhà thế gia, em cụ Nghệ Ngô đức Kế, ở làng Trảo gia, tỉnh Hatinh. Trước làm giáo học, bị triết. Ông về nhà tìm phương làm ăn, lúc ra thăm anh ở Hanoi, nhân có làm việc tại hiệu chụp ảnh Hương ký. Năm ngoái, kỳ giả nhân nhà báo cần người biên tập viết thư cho ông vào làm việc tại nhà báo T. D. từ tháng Juillet. Tánh ông rất là trầm tĩnh, ngoài công việc biên tập ra không hay giao du với ai, cũng không hay nói chuyện gì dồng dãi, thật là một người có giá giáo, tuy nhiên không có một chút phủ hiệu như kẻ khác. Kỳ tháng chạp Annam mới rồi ông về thăm nhà, nhân gần ngày Tết ở nhà chừng hơn một tháng. Ngày 27 tháng Fèvrier mới vào, làm việc như thường. Ngày 4 Mars chừng 10 giờ mai, số mật thám cho người qua tại nhà báo đòi ông sang hỏi chuyện, ông sang tới nơi, ông chủ mật thám nói rằng, có điện của quan Sư Vinh đòi ông về Vinh. Khi ấy ông mới hay là bị bắt, ông xin phép ông chủ mật thám, nói Telephone cho kỳ giả biết. (Lúc ông đi sang sở mật thám, ông nghĩ rằng việc thường nên không nói với kỳ giả) Lúc đó ông xin về nhà ông lấy đồ của ông, thì sở mật thám cho người theo nhưn đó soát nhà ông luôn một thể. Nghe đầu sở mật thám có giữ lại mấy quyển sách cũ hán và chữ tây. Hai giờ chiều kỳ giả có sang sở mật thám thì ông đã bị giải giao bắt rồi, ông sáng nghĩ mai đi xe lửa về Vinh. Kỳ giả hỏi ông chủ, ông Diên bị bắt vì sự gì, thì ông chủ nói có điện quan Sư Vinh ông chỉ tuân theo chứ ông cũng không rõ, song có lẽ tình nghi về việc phát truyền đơn ở Vinh, Sáng ngày 5 thì thấy ông đã ngồi xe tay lên ga có lính dẫn đi, tay có xích. Bữa nay có lẽ ông đã nằm ở tù lao Vinh rồi.

Đầu dưới ông Diên bị bắt là thế, sau có tin gì sẽ đăng tiếp.

H. T. K.

NGHỆ-AN

(VINH)

Ấn bớt quá tay

Ông T. Th. H. là thừa phái ở Vinh, coi về việc phát lương cho các quan lại trong tỉnh. Thường các người làm việc, mỗi tháng phải góp tí nhiều để chi vào việc tiền chung : như mừng ông kia, thăm ông nọ v.v. . . . Số tiền góp ấy do người phát lương tính mà góp. Không biết các tháng trước thì thế nào, chứ như tháng Janvier 1929 mới rồi đây, thì ông T. Th. H. ta dờ cái ngón « xé mồm mút tay » tiền ít góp nhiều, ông ta dùng những cách rất khôn ngoan tưởng không ai biết nổi. Ngày đầu có ông T. ch. Ph. biết được, nhất định xin với quan trên soát sổ lại. Chiều ngày 31 Janvier, tỉnh ra thì thấy trong tháng ấy tháng ra 24\$10, nhưng khi ấy lại đặt tỉnh chưa được dùng, sang hôm sau tỉnh lại thì thành ra tháng Janvier góp tháng ra đến 42\$19, để bỏ tới. Gồm nhĩ ! Ấn bớt như thế thì to gan thực ! Những người làm việc trong tỉnh đã cùng nhau làm đơn trình các quan tỉnh, ông T. Th. H. thực không chối đương nào được, chỉ có tuột tội « ăn gian » mà thôi. Thế mà không biết ông ta sắp đặt thế nào, mà tới nay việc ấy vẫn im lặng như tờ. Việc này mà giấu được thì việc gì lại không giấu được.

V. D.

(NGHĨA-ĐÀN)

Vi 4 đồng tiền mà giết một mạng người.

Ngày mồng 4 tháng giêng ta, tại xóm Đồng lúa, xã Tân lộ, tổng Thạch Khê, có xảy ra một cái án mạng vì có bạc. Hôm ấy, trong xóm có tên Hạng và thị Mầu đến chơi nhà tên Thọ, tên Thọ đi vắng, hai đứa kia mới cùng vợ tên Thọ đánh tam son, sau tên Hạng thua thị Mầu bốn đồng tiền, không có mà trả, thị Mầu không cho chịu, rồi phải gắt lên mắng tên Hạng, tên Hạng lấy chuyện « năm mới bị mắng » làm xấu, liền vùng lên đánh thị Mầu ; « giận mất khôn », tay đâm chân đạp một hồi, vợ tên Thọ can không được, phải la làng xóm, khi mọi người nghe tiếng chạy đến, thì thị

Mầu đã gục xuống mà chết, rồi họ liền bắt tên Hạng lại và đi báo quan, sáng ngày mồng năm quan huyện về khám rồi cho mai táng, còn tên Hạng thì đã bắt tổng giam.

Gồm cho con ma có bạc, nó báo hại người ta thực đủ cách, 4 đồng tiền mà giết một mạng người !

V. D.

ĐỒNG-HỚI

Trả lời bài « Mỏ phạm đồ bát » của ông H. D. Q. đăng ở báo Tiếng Dân ngày 27 Fèvrier 1929 số 157

Nguyên bài ông H. D. Q. công kích sự đánh bạc trong mấy ngày tết, thật cũng có khác, song đó là vì bài chủ MỎ PHẠM mà phải tỏ bày. Nay cứ bài trả lời này thì ông Ph. th. D. công nhện nhận sự đánh bạc thì qua không cảm thấy song quanh năm thấy đánh luôn mà ai có cấm đâu, như vậy thì dù nhà mỏ phạm mà đánh bạc quanh năm thì cũng vô ngại ? Người xưa có câu : « Đều ác dù nhỏ cũng không nên làm » huống là cờ bạc ! Bài báo cũng vì hai chữ MỎ PHẠM mà viết thêm mấy lời, bây giờ xin độc giả xem bài của ông Ph. th. D.

L. T. S

Đọc tất cả bài của ông H. D. Q. công kích tôi về chuyện đồ bạc, tôi rất buồn cười, đáng lẽ tôi không trả lời làm gì cho rác tại độc giả là vì ba lẽ :

1- Tôi chắc (nếu xa thì không giám nói) còn ít ít có độc giả ở Đồng Hới Quảng bình ai cũng đều rõ biết tôi là người thế nào ? có phải thường là một tay cờ bạc không ?

2- Công kích đánh bạc ngày mồng một Tết là một sự vô lối, thử hỏi ba ngày Tết ta, mấy ai là người Annam (tôi không giám nói hết song phần nhiều) mà không chơi ba bữa xuân nhứt, không phải là tôi chơi, nếu thật ra tôi có đánh, bắt đầu là mồng một Tết cả mồng hai mồng ba nửa tôi thiên nghĩ về cũng vô ngại.

3- Bài dùng những tiếng có lẽ ít nhũ như là : tiếp khách một cách « dĩ » làm, « anh ta » lại có một « dĩ » cũng mới son da phẩn. Song vì ông H. D. Q. lại dùng những tiếng « Mỏ phạm » « Khuôn mầu » « Luận lý » mà rằng buộc tôi nên vì một cái chữ vụ con con của tôi mà tôi phải trả lời.

Nguyên mấy ngày Tết có những người đem « náo náo » bài vụ, nào bán nhứt lỵ để trước hè nhà tôi mà đánh, vì nhà tôi ở gần là đường, quan còn không bắt, huống tôi lấy lễ gì mà cấm người ta và lại trong mấy ngày Tết cũng cả mấy phố đầu đầu lại ki-ông có.

Nếu ông biết mặt tôi rõ và ông thấy chính tay tôi có cầm xúc, xin ông phải việc hai người danh giá làm chứng và ông phải cho tôi biết qui danh ông.

Nếu ông có đủ các lẽ ấy, tôi sẽ xin hạ mình tới nhà ông học thêm một bài luận lý nữa, còn nếu ông không đành cho tôi biết qui danh và ông không có người làm chứng thì ông liệu thế nào ? Nếu ông thật là người xa tôi thăm bạn ở Đồng Hới, ông không quen biết tôi, thì ông không cần cần chỉ,

ông chỉ nghe người ta thêu dệt, đã vội vàng công kích tôi vì ông nóng lòng hai chữ « Mỏ phạm » chứ thật ra chân chỉ kẻ đánh mà ông không cần công kích. Tôi xin khuyến ông đừng nệ dạ và sau nên cần thận lời nói một chút.

Nếu ông chính là người ở Đồng-hới thì ông biết tôi rõ lắm, có lẽ ông hơn oán tôi đều gì ông kiểm có để công kích hạo, tôi cho bỏ hờn, ông lại không giám ký rõ tên và nói quanh là người « ra thăm người bạn ở Đồng-hới » thì tôi giám chế ông nhờ gan quá.

Phạm-thế-Đinh

QUẢNG-TRỊ

(THIỆC-PHONG)

Quan cũ làm lơ

Chúng tôi là dân ở làng Hâu kiên nhờ quí báo đăng cho bài này.

Nguyên đất làng chúng tôi ở theo con sông, bị lụt lội lấy hết 8 sào mà thôi, mà dân thì hơn 150 người tất cả nam phụ lão ấu biết làm sao mà ở cho đủ, bởi vậy chúng tôi mới làm đơn kêu quan địa phương. Chúng tôi kêu phũ, quan nói : « Bấy lên tỉnh mà kêu, tau làm gì em cho ».

Chúng tôi lên tỉnh, quan tỉnh nói : « Bấy về đi, làm quan thì lo cho dân, bay không có đất mà ở, tau ngồi sao yên ». Chúng tôi mừng thầm ra về, đã có 2, 3 tháng nay mà không có tin đòi hỏi gì hết.

Nguyên trước làng chúng tôi cũng có đầu tiên tay nhau để chi tiêu cho hào mục làng chúng tôi vào Huế kêu bộ xét cho, mà không biết hào mục làng chúng tôi có đi không, hay là nói dối với dân mà ăn tiền ỷ di. C. ông tôi ức quá, không biết làm sao kêu cho thấu, nên mới nhờ tờ báo bày tỏ cho chúng tôi một sự k ốn khổ. Vì không an cư thì không sao lực nghiệp được, chánh phủ có thương tình mà xét cho chúng.

Hoài Thanh dân

QUẢNG-NAM

(HIÊN-THƯỚC)

Cúng phật và đánh bài chòi

Ngày mồng 2 tháng giêng, di ngang qua làng Tân-sơn, thấy xe ngựa có trống inh ỏi, dừng lại hỏi thăm thì người ta nói rằng : ngày Tết quan huyện đi cùng chùa Kim-sơn sức 2 xã ở tại Bình-an và Phước-an đưa quan. Xướng chùa cũng lỵ rồi, khi đưa về đến Tân-sơn, gặp đám bài chòi đương đánh giữa đám, quan bèn dừng ở chờ trống, dừng cho quan xem có con quan đánh một chòi. Khi đó quan cũng ham vui nên quan cũng xúc bài, và hô : « Thắt nheo bở thắt nheo ! » Khi đánh hết hội bài (9 ván) rồi, con quan tới hai ván, quan lấy làm thú vị cười hã hã và khen « vui quá, vui quá » ! (nghe quan cho lập cũng nhiều nơi, chứ không phải một làng đó) Quan về liền sức cho xã Bình-an lập bài chòi tại chợ mà đánh cho vui, (chợ gần bên huyện) lại bảo rằng : nhà quê mà còn chơi như vậy, huống chi chỗ chợ Huyện mà không chơi, về bắt dân làm lập tức, nội trong đêm lo làm chòi cho

xong động sáng ngày đánh.

Nếu các việc trong địa phương mà quan cũng lấy lòng sốt sắn như vậy để bài chòi này, thì dân gian đâu có việc oan khuất / tuy vậy đường đường một vị quan địa phương kẻ trên trông xuống, người dưới trông lên, mà quan làm thế, cũng khó coi thật.

Một người dân trong huyện

BAC-KY

HANOI

Đặt Hội đồng Đề hình để xử việc hội kín

Quan Toàn quyền đã ký một đạo nghị định, giao việc hội kín cho ban Hội-dồng Đề hình xét. Những hồ sơ từ tập về việc này do quan Dự-thẩm Giaccobi đã xét thì sẽ gửi thẳng lên phủ Toàn-quyền để chuyển giao cho ông Chánh Hội-dồng Đề-hình.

Hội - đồng này sẽ do quan Giám đốc chính trị, Brides làm chủ tọa, quan Đại lý Doungel ở đời Pháo thủ thuộc địa thứ tư và viên Tham-tá lục sự Arnoux làm hội viên. Ông Arnoux sẽ kiêm chức lục sự cho hội đồng.

Một viên thông ngôn tòa Thượng thẩm sẽ làm thông ngôn cho hội đồng và các bị cáo nhần.

(H. D. P.)

Tính ra Hội-dồng Đề-hình hợp xử những việc về quốc-sự kể từ năm 1913 đến giờ cả thầy là ba lần : Hồi năm 1913, thì xử việc ném bom ở Hanoi Hotel; hồi năm 1925 thì xử việc cụ Phan-bội-Châu ; lần này năm 1929, thì xử việc hội kín.

Hội đồng đã đến nhà pha Hòa lộ để hỏi những người bị cáo là dự vào việc hội kín. Hiện nay có tất cả 17 người bị cáo về việc này ; trong số ấy có một cựu sinh viên trường Cao đẳng là Hồ-văn-Mịch, khi trước đã bị đuổi khỏi trường Cao đẳng vì có dự vào việc làm lễ truy điệu cụ Phan-chu-Trinh.

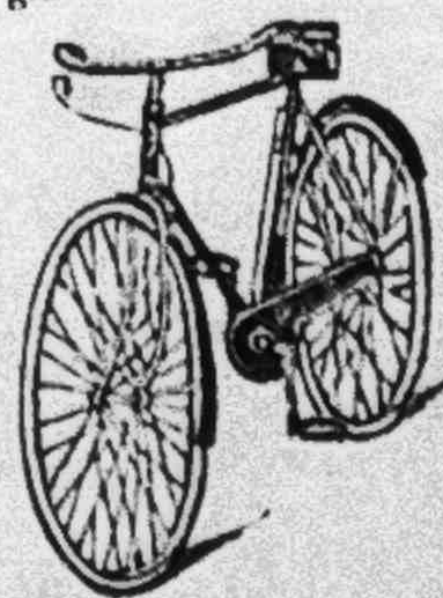
(T. N. D. B)

Hội đồng Đề hình do quan giám đốc Brides chủ tọa, mấy hôm nay vẫn họp ngày tại trong để lao để hỏi những người hồ nghi là lập hội b mật. Trong số những người bị bắt

XE ĐẠP

KIỀU NĂM 1929 ĐA VẺ

giá từ 28\$ đến 68\$00

MARQUE : HONG-HANG, LAC-ONG, LE COQ, ROYAL, ALCYON, LUCIFER, DIAMANT, C.D.G. DARING, LUNIQUE, STE ETIENNE, MORO, Pileucia, elephant, NEW IMPRESS (tous marque automobiles). Guit 680 Timbre et lấy mẫu xe.

TRÚC-THÀNH

50 rue Negret (Cua Nam) - HANOI

HÔNG-HIÊN ĐỀ-CHẾ

DIỄN NGHĨA

(CHUYÊN TẠO)

Dịch - giá : 50-BINH-TU 56 17

CHƯƠNG THỨC BÀY

CÁC VIỆC ĐIỀU DÍNH

1. - Chuyện nghị hòa

(Tiếp theo)

Còn bản Bắc thì truyền sang địa đình thoại hợp cả cả họ vọng, câu chuyện thời vị Nam quân cũng có ở kiến tri, và có kẻ nói Thái Ngạc đã nhận Viên lưu nhiệm Tổng thống (câu này nói vào vua chúa Thái, hẳn là bọn Bắc quân đất đai và để xuất những điều kiện : 1 Viên Tổng thống lưu nhiệm ; 2 là chủ đó Tổng thống để lại trách nhiệm. Nội các : 3 Các quan văn võ ở các tỉnh độc lập nhất là đất nước như là trước độc lập, những người đang nhân ngợy trước đây được tự do ; 4 Những quân đội Bắc phương đều triệt về - Những địa huyệt truyền, đường lối đã ở ở nghệ

cũng có ở hải và lấy làm quái, sau mới rõ Thái Ngạc thật không có cái điện đó. Chánh phủ đã lấy danh nghĩa Lê Tư Đoàn, kể tiếp điện cho Nam quân, nhưng từ một cái điện Thái Ngạc ngày 2 tháng 5 phải đáp, ngoài ra Nam quân không trả lời. Đến trung tuần tháng 5, do Lục vịnh Đình Hội đồng với Dương, Thái, Lưu và Long Tề-Quang, Trương Minh Kỳ, điện phác cho Lê Tư Đoàn rằng :

« Hàng thành « Viên vi bị Ước pháp gây, ra việc binh đao, bằng trừ cái để hiện mà con xưng Tổng thống làm là đã mất, tại tin đầu con, cũng thêm sự vụ nguy cho nước nhà và không thuận vọng trong ngoài thật không có phương pháp gì điều đình được, vậy xin Hàng thành phải mau mau thôi vi v. v. »

Sau đó đình chiến, về vấn đề nghị hòa, Chánh phủ vẫn dùng các phương diện gián tiếp tấn hành, song chánh thức đã nghị thì chỉ do Trần Hoàn tại cùng Thái Ngạc hiệp

thương khố đó Trần có điện cho Lê Tư Đoàn rằng :

« Hiện đã ủy người tới Vinh ninh cùng Thái tiếp hiệp nay được báo cáo rằng : sau khi Thái đem các điều kiện đề nghị chuyển cho các tỉnh độc lập, Xán, Kiêm hai tỉnh không bằng lòng nhận việc lưu Tổng thống, Quê Việt thì chưa thấy phản đáp gì, liên so le như thế, không biết khi nào hòa giải được. Công cuộc to tát khó khăn Trần không thể tự gánh được, duy có liên hợp Hà nam Giang tây, Sơn, đông v. v. các tỉnh đồng đảng đồng nhiệm, cùng Xán Kiêm hợp thương những việc thiện hậu do Trung ương chỉ định An điểm đảng các tỉnh phải tiến tới nghị v. v. » Chánh phủ liền cử cái điện của Trần chia điện cho các tỉnh. Phùng Quốc Chương điện lại cho Lê Tư Đoàn rằng : đã điện cho Tư Xuyên thương những khai nghị sự nghị, xong vì trong bức điện Chánh phủ đem nguyên diện Trần Hoàn bỏ bớt một câu : « Xán Kiêm phản đối Tổng thống lưu

nhằm » nên có ý không bằng lòng, cho là Trung ương Chánh phủ không lấy lòng thẳng thừng mà đối đãi thì cái gán điều nhần, có biết rõ nội dung thế nào mà điều đình có mớ tay vào Nguyễn Phùng quốc Chương trước khi Chánh phủ chưa ủy lệnh hợp thương thiện hậu, ngày 30 tháng 3 Phùng đã liên hợp các điện cho Văn Quý yêu cầu hòa bình giải quyết, 18 tháng 4 lại đã khởi biên pháp 8 điều, thông điện cho các tỉnh 8 điều chép vào Nam kinh bất nghị sau Xán Kiêm đối với hai bắc điện ấy không có ý liên đồng và liên tri cái thuyết « Tổng thống thời vị », vì thế nên Phùng tuy có phụng lệnh hợp thương các tỉnh, song từ một cái điện đánh cho Tư Xuyên ngoài, ra vẫn không cử đồng ý, sau mới đồng ý cho Nam kinh bất nghị, định trước liên hiệp các tỉnh chưa độc lập kết thành đoàn thể, sẽ định phương châm, Bất thế nên trong bất đồng đình chiến chưa có chính thức nghị hòa, hẳn Nam thì từ một việc chủ trương

Tổng thống thời vị ngoài ra không có tuyên bố gì kiến nghị Chánh phủ có nghị định mảy cái điều kiện mà cũng không đem ra mà thương lượng được. Đường lối đó có lợi điều truyền rằng lấy nơi nơi làm địa điểm nghị hòa Bắc kinh Chánh phủ phải người này làm đại biểu. Họ quốc quân phải người kia làm đại biểu, đều là lời huyền truyền không có việc thực.

II - Khuyến thời vị và văn lưu lại

Việc trong yếu nhất trong Hòa nghị là vấn đề Tổng thống thời vị song việc ấy kể đương cuộc không thể thừa nhận được. Đường lối để chế thủ tiêu Chánh phủ đã lo nghĩ đến đến ấy nên dấn dĩnh tới đây hành lập pháp viện để ra cái thư từ chừa, rồi do viện ấy vẫn lưu để ở ở Tổng thống không có lòng ham quyền trước vị và trải qua một phen văn lưu này thì địa vị càng thêm và bền vững, song khôn vì chính minh viện Lập pháp đã không được nhân dân thừa nhận thì việc ấy không thể làm được, sau họ quốc

quân lấy việc thời vị làm vấn đề tiền quyết mà bọn Khang hủu Vi Ngạc đình Phươg, Dương thiện Nghi các người ấy trước sau điện về khuyến thời vị, Người ngoại quốc là Đình nghĩa Hoa cũng có lời khuyến khích người yện nhân trong chánh giới, trước con quan vọng, sau bởi cái cơ hòa nghị đình trệ, sợ quốc bản nhân do mà động điện, nên cũng lực lực trên thỉnh, đến đầu tháng năm, Chánh phủ tiếp những điện văn về việc khuyến thời vị, mỗi ngày có cả cái. Tướng quân Giang tô là Phùng quốc Chương cũng điện xin tôn trọng danh nghĩa, mà nhường trị quyền lại cho kẻ khác, và lại điện cho Lê Tư Đoàn, Vương khuyến Viên phải bỏ dứt cái tôn vinh đảng lo vẫn hồi nguy cuộc v. v. Những người đương cuộc đối với những điện ấy, đều không có câu gì đáp phải minh bạch. Họ tuần thông từ họ quốc quân tuyên ngôn rằng : « Nếu không thời vị thì không có thể lòng nghị hòa, không phải triển kỷ hạn đình chiến làm gì nữa. » (Còn nữa)

CLUBS

Hiệu thuốc PHAM - DOAN - ĐIỂM ở TOURANE được độc quyền, trữ và bán tại ĐÔNG - DƯƠNG

100